Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1022 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 2 ՅՈՒՆԻՍ 1887 — (Ն. Տ.) 14 ՅՈՒՆԻՍ 1887 — 22 ՕՄՄԱՆ 1304

20 ՓԱՐԻ (ՅՆՈՒՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ԸՆԴ ԻՍԿ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՏԻՆ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՆ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԻ (ՅՆՈՒՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ Համար	Տարեկան	դահեկան արծաթ	160
» »	Վեցամսեայ	» »	80
» »	Եռամսեայ	» »	40
Գաւառաց »	եւ տեղական		
	թղթատարով տարեկան	» »	240
Գաւառաց համար	եւ տեղական		
	թղթատարով վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկիրներ,	տարեկան	ֆրանք	56
» »	վեցամսեայ	»	28

Գործերս գրկուած յոդուածք ետ չեն տրուիր։ Խմբագրութեան գրկուած նամակ կամ դրամ չի պատասխանուիր։

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Beïrmen Sta Constantinople

Կ. ՊՈԼԻՍ, 2 ՅՈՒՆԻՍ, 1887

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

(ՅՈՒՆԻՍ 3ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 11 ՅՈՒՆԻՍ.)

Օրուան կարեւորագոյն լուրերն երեկի Հեռագրաց երկու լուրերն էին, մին Գերմանիոյ կայսեր ու Գահաժառանգ կայսրորդւոյն վատառողջութեան ծանրանալուն նկատմամբ, միւսն ալ եգիպտական խնդրոյն վրայ Լորտ Սալզպըրիի յայտարարութեան նկատմամբ, որուն կը սպասուէր քանի մը շաբաթներէ հետէ.

Վիլհէլմ կայսեր հիւանդութիւնը ծերութիւնն է, և բացատրութեան չի կարօտիր։ Օրին մէկը յանկարծ պիտի մեռնի, Անխուսափելի է այս, երբ Վեհապետ մը 90 տարեկան է։ Եւ եթէ այս տարիքին մէջ իսկ այնչափ կորով կը ցուցնէ, Վիլհէլմ կայսր ասոր համար պարտական է ֆիզիքական հոյակապ կազմուածքին, և վարած կանոնաւոր կեանքին։

Գահաժառանգ կայսրորդւոյն հիւանդութիւնն աւելի անհանգիստ է, Գերմանիոյ բոլոր Տոգդորներն ու Բրօֆէսօրները բան չեն եղած, և Անգլիացին կանչուած է Տր. Մաքենզի, մասնագէտն կոկորդի հիւանդութեանց, որ ահա մէկ քանի անգամ կ'երթայ հանդիպելու Իշխանին կոկորդին մէջ՝ չնչափողին մէջ՝ գոյացած պալար մը, որ յամառօրէն կը քաշուի ու կ'ածի հատուածներ ալ։ Անգլ. Տոգդորը կը պնդէ, հակառակ իւր գերմանացի պաշտօնակցաց ոմանց, թէ այս պալար քաղցկեղի բնութիւն չունի։ Վախ կայ թէ, չնչափողին մէջ այս յաճախակի գործողութեամբ և պալարին յարատեւութեամբ, Իշխանն, եթէ կեանքը վրայ չտայ, ձայնը բոլորովին կրնայ կորսուանել։

Հետաքրքրաշարժ ենթադրութիւններ կրնան լինել անհաւանական պարագային համար ուր կայսրն ու կայսրորդին միանգամայն դերեզման իջնեն։ Քաղաքագիտութեան ամեն յառաջդիմութեանց հակառակ, տակաւին ճշմարտութիւն մ'է թէ մէկ քանի անձնաւորութիւններ կարող են այս կամ այն կերպիւ ձեւել Եւրոպիոյ ճակատագիրն, և հետեւապէս անոնց կեանքը կամ մահը վճռական իրողութիւններ են մարդկութեան մէկ մեծ մասին համար։

Անգլօ-Թուրք Պայմանագրոյն կընքուելէն ետքն եգիպտական խնդրոյն ներկայացուցած դժուարութիւններն ակնարկած էինք արդէն։ Լորտ Սալզպըրի, պաշտօնական բացատրութիւն տալով խորհրդարանին, նախ յայտարարեց թէ չի կրնար խորհրդարանին մատուցանել Պայմանագիրը, քանի որ վաւերացած չէ։ Այս յայտարարութիւն, ներկայ պարագայից մէջ, սովորական է, որովհետեւ Պայմանագրոյն վաւերացումը ժամանակի կարօտ է կրնայ։ Ֆրանսա և Ռուսիա մէկ մէկ տեսութեամբ կը հակառակին եղեր անոր, ինչ ինչ էական տրամադրութեանց, Պաշտպանելով Պայմանագիրը, Լորտ Սալզպըրի հերքեց իւր դէմ հարկադրական միջոցներ ընդունելու կասկածները, Լորտ Սալզպըրի յայտարարեց թէ մեծ Տէրութեանց հաւանութիւնն ստանալու համար, ինչպէս Ֆրանսա հաստատուց Թունուզի վրայ, «Ա,յդ բան մեր ձեռքը չէր», կը պատասխանէ Անգլիոյ Նախարարապետն, որ իրաւամբ կը լիչեցնէ թէ եգիպտոս և Թունուզ միևնոյն վիճակի մէջ չեն, քանի որ եգիպտոսի վերաբերեալ կարգադրութիւնը միջազգային են, եւ քանի որ Անգլիա եգիպտոսի մասին՝ միւս Տէրութեանց հետ մէկտեղ՝ դրաւոր խոստում տուած է թէ իւր թեւարկութեան կամ վերջնական տիրապետութեան ներքեւ չպիտի առնու երբեք զայն։ Բայց Անգլիա եթէ թեւարկութեան մը միջոցաւ չէր կրնար վերջնապէս իւր իշխանութիւնն հաստատել եգիպտոսի վրայ, չէր կրնար նաեւ իրենց վիճակին թողուլ եգիպտացիներն, որոց կենաց և ընչից ապահովութիւն և օրինաւոր ու բարեկարգ վարչութիւն տալու պարտականութեան ներքեւ կը գտնուի աշխարհի առջեւ։ Բաց ասոնք, անգլ. կառավարութիւնը չատ կը փափաքէր օր մ'ու տալ Վեհ. Սուլթանին լիչխանութեան, և ցրել այն գաղափար թէ Անգլիա հաստատակ արդար իրաւանց դէմ ո՛և է թաթան դիտումներ ունեցած լինի։ Այս բոլոր պայմանաց և այս նկատմանց ծնունդ է Պայմանագիրն, որոյ գլխաւոր տրամադրութիւնները խորհրդարանին ծանուցանելով հանդերձ, Լորտ Սալզպըրի յայտարարեց թէ մեծ Տէրութեանց հաւանութիւնն հարկաւոր է այս տրամադրութեանց մէկ քանին վաւերական ընելու համար, և եթէ այդ հաւանութիւն չորուի, Պայմանագրով Անգլիոյ ստանձնած պարտականութիւնք արժէք չպիտի ունենան, այսինքն՝ Պայմանագիրն իսկ պիտի կոբուսանէ ամեն ոյժ, և յայնժամ Եգիպտական խնդիրն և անգլ. կառավարութիւնը Պայմանագրէն առչէ դիրքին մէջ պիտի դտնուին։

Կը մնայ դիտել թէ այսպիսի անակնկալ պատահականութիւնը տեղ պիտի ունենա՞ն երբեք, Մեք չենք կարծեր բնաւ։

Պուլկարիոյ կառավարական լրագիրը հրատարակութիւն մը կ'ընէ, ծանուցանող թէ անհիմն են վերջերս հրատարակուած լուրերն, որոց նայելով Խնամակալութիւնը դիմում պիտի ընէ Ռուսիոյ, կամ Հանրապետութիւն հրատարակէ, և կամ Ալէքս փաշան Խնամակալ ճանչէ։ «Խնամակալութեան վրայ Պուլկար ժողովրդեան վրա-տածութիւնը չէ խախտած, քանի որ Խնամակալը բարձր կը բանեն ազգային դրօշն, և քանի որ կը յուսացուի թէ պիտի յաջողին արդի տագնապին մէջէն ելնել՝ երկիրը կառավարելով և Պուլկարիոյ անկախութիւնը պահպանելով»։

—Պուլկարիոյ նախարարաց խորհուրդն որոշեց Մեծ Սոպրանյէն գումարել ի Սոֆիա յուլիս 3 ին։

—Ողղմունք կը չարունակեն ծանր ազէտներ պատճառել ի Մահառատան։

—Պէրլին, 11 յունիս. Կայսեր առողջական վիճակին երեկ յանկարծ ծանրացաւ։ Ն. Վեհափառութեան ձայնը մարեցաւ։ Տր. Մաքենզի կանչուեցաւ կայսեր հրամանաւ։ Որովհետեւ ներքնամորթային սաստիկ ցաւեր կը դգար, բժիշկները կրկնեցին ալ յԱմերիկա զօրաւոր մը ղրկելու համար փոխադրութեան դիւրութիւնները կը ննջէ, Ա.ֆղանս-ռուս բանակցութեանց մէջ անգլիացի գլխաւոր պատուիրակ Ռիճուէյ գնդապետն, որ Լոնտոն վերադարձաւ, ո՛չ եւս Ռուսիա պիտի երթայ։

—Հռոմայ մէջ զրոյց կայ թէ Բրուսիա, Պաւիերա, Աւստրիա և Սպանիա համաձայներ են՝ ժամանակցելու համար Վեհաժողովոյ մը, որ պիտի քննէ Պապութեան և Իտալիոյ խնդիրը։

—Գերմանիոյ երեսփ. ժողովն ընդունեց օգնելից ըմպելեաց վրայ նոր տուրքերը զոր կառավարութիւնը կ'առաջարկէր։

—Պալքանեան թերակղզւոյն համար օրուան կարեւորագոյն լուրն է՝ Սերպիոյ Թագաւորին աշխարհավարութեան նոր փոփոխումն, որով կառավարութեան գլուխը կոչած է Պ. Ռիսդիչ, պետ ռուսասէր կուսակցութեան։ Տարբերով Աւստրիոյ բաղաքականութեան հետեւելէ և Աւստրիոյ ու Գերմանիոյ դրամական հրապարակներէն մնանալէ յետոյ, Միլան Թագաւորը Ռուսիոյ հետ հաչտուելու փորձ մը կընէ, վերստին դիմելով առ Պ. Ռիսդիչ։ Սա կ'երեւի թէ ամեն բանէ առաջ եբեսոխանութիւնը պիտի լուծէ, որ Պ. Կարաչանինի նախարարութեան աղետալութեանէն, կամ լաւ ևս՝ ֆիղիքական ճնշմանը ներքեւ ընտրուած, երեք չորրորդ մասամբ հակառակ էր։ Այս առեւելեան երկրաց մէջ, Խորհրդարանը ո՛չ այլ ինչ են բայց եթէ տիրող կուսակցութեանց հայելին։ Անշուշտ, հաւանական միջոցներ դործածելով, Պ. Ռիսդիչ ալ կրնայ յաջողիլ ռուսասէր մեծամասնութիւն մը դտնել։ Հետաքրքրաշարժ է դիտել թէ Սերպիոյ այս քաղաքական փոփոխում ո՛ր աստիճան Ռուսիոյ խորհրդոյ յարմար հեռւանք պիտի ունենայ։ Ուշագրաւ է սակայն թէ Նաթալի Թագուհւոյն իւր գահաժառանգ որդւոյն հետ ի Ռուսիա երթալուն քաղաքական հետեւանաց նկատմամբ ըսուածները կը սուտգուբն կատարելապէս՝ Թագուհւոյն Վեհ. ամուսնոյն սոյն ռուսական յարաչրջմամբը։

—Նուազար փաշա, որ Անգլիա գնաց ներկայ դանուելու Վիքտորիա Թագուհւոյն Ոսկեհարսնեան հանդիսից, պաշտօն ունի ի դիմաց Խոտիվին Ն. Վեհափառութեան նուիրելու յոժ թանկագին մանեակ մը, եգիպտական հնադոյն և հաղուագիւտ ազամանդներէ յօրինեալ։

—Ա.ֆղանստանի նկատմամբ Թաչկէ հրատարակած վերջին տեղեկութեանց նայելով, Ա.ֆղանստանի Էմիրն, ուս քան զեւս գժուարութիւն կը քաչէ զսպելու Ղըզլաչներուն ապստամբութիւնն, ուրոց մէկ կարեւոր յաղթութեան պատճառաւ Էմիրն հարկադրուած է իւր օգնութեան կանչել Պալխի և Հէրադի պահապան զօրաց մէկ մասը։ Ռուսք, իրենց կողմէ, անգործ չեն կենար, եւ ա.ֆղանեան սահմանաց խնդրոյն «լուծումը դիւրացնելու» համար, «կատարեալ իրողութիւններ» ի գլուխ հանել կ'աշխատին, և նորէն կարեւոր կէտ մը դրաւած են այս օրերս։ Ա.ֆղ.-Հնդիկ կառավարութիւնն ալ յԱ.ֆղանստան զօրաբանակ մը ղրկելու համար փոխադրութեան դիւրութիւնները կը ննջէ, Ա.ֆղանս-ռուս բանակցութեանց մէջ անգլիացի գլխաւոր պատուիրակ Ռիճուէյ գնդապետն, որ Լոնտոն վերադարձաւ, ո՛չ եւս Ռուսիա պիտի երթայ։

—Հռոմայ մէջ զրոյց կայ թէ Բրուսիա, Պաւիերա, Աւստրիա և Սպանիա համաձայներ են՝ ժամանակցելու համար Վեհաժողովոյ մը, որ պիտի քննէ Պապութեան և Իտալիոյ խնդիրը։

—Գերմանիոյ երեսփ. ժողովն ընդունեց օգնելից ըմպելեաց վրայ նոր տուրքերը զոր կառավարութիւնը կ'առաջարկէր։

—Պալքանեան թերակղզւոյն համար օրուան կարեւորագոյն լուրն է՝ Սերպիոյ Թագաւորին աշխարհավարութեան նոր փոփոխումն, որով կառավարութեան գլուխը կոչած է Պ. Ռիսդիչ, պետ ռուսասէր կուսակցութեան։

Տարբերով Աւստրիոյ բաղաքականութեան հետեւելէ և Աւստրիոյ ու Գերմանիոյ դրամական հրապարակներէն մնանալէ յետոյ, Միլան Թագաւորը Ռուսիոյ հետ հաչտուելու փորձ մը կընէ, վերստին դիմելով առ Պ. Ռիսդիչ։ Սա կ'երեւի թէ ամեն բանէ առաջ եբեսոխանութիւնը պիտի լուծէ, որ Պ. Կարաչանինի նախարարութեան աղետալութեանէն, կամ լաւ ևս՝ ֆիղիքական ճնշմանը ներքեւ ընտրուած, երեք չորրորդ մասամբ հակառակ էր։ Այս առեւելեան երկրաց մէջ, Խորհրդարանը ո՛չ այլ ինչ են բայց եթէ տիրող կուսակցութեանց հայելին։ Անշուշտ, հաւանական միջոցներ դործածելով, Պ. Ռիսդիչ ալ կրնայ յաջողիլ ռուսասէր մեծամասնութիւն մը դտնել։ Հետաքրքրաշարժ է դիտել թէ Սերպիոյ այս քաղաքական փոփոխում ո՛ր աստիճան Ռուսիոյ խորհրդոյ յարմար հեռւանք պիտի ունենայ։ Ուշագրաւ է սակայն թէ Նաթալի Թագուհւոյն իւր գահաժառանգ որդւոյն հետ ի Ռուսիա երթալուն քաղաքական հետեւանաց նկատմամբ ըսուածները կը սուտգուբն կատարելապէս՝ Թագուհւոյն Վեհ. ամուսնոյն սոյն ռուսական յարաչրջմամբը։

—Նուազար փաշա, որ Անգլիա գնաց ներկայ դանուելու Վիքտորիա Թագուհւոյն Ոսկեհարսնեան հանդիսից, պաշտօն ունի ի դիմաց Խոտիվին Ն. Վեհափառութեան նուիրելու յոժ թանկագին մանեակ մը, եգիպտական հնադոյն և հաղուագիւտ ազամանդներէ յօրինեալ։

—Դահիրէի միջազգային նախնական դատարանն այս օրերս վճռեց տուաւ հետաքրքրաշարժ դատի մը վրայ։ Վաճառականք ոմանք եգիպտական կառավարութենէն կը պահանջէին վճարուիլ այն պարտամուրհակաց գումարն որոնց փաշա հանած էր Խարդումի պաշարման միջոցին։ Դատարանը մերժեց այս պահանջում, առարկելով թէ Կարտոն փաշա արտօնեալ չէր հանելու այդ պարտամուրհակներ։ Դատարանն յայտարարեց նաեւ թէ Կարտոն փաշա, թէեւ իւր պաշտօնին համար Խորվէն հատանութիւն ստացած էր, լոկ անձ. կառավարութեան պատուիրակն էր, և ինչպէս կ'երեւի զօրավարին դանուած թուղթերէն, ինքն եւս անգլ. կառավարութեան վրայ յոյսը դրած էր իւր հանած պատասխանատուութեան համար։ Վաճառականք գոհ չեղան, և վճռաբեկութիւն պահանջեցին։

—Ռուս կառավարութիւնը, պալդիկեան գաւառաց թէ՛ հանրային եւ թէ մասնաւոր նախակրթարանաց եւ միջնակարգ վարժարանաց մէջ դասախոսութեանց լեզուն ռուսերէն լինել հրամայելէն ետք, օրոշեց նաեւ արգիլել նոյն գաւառաց լուտերական եկեղեցեաց մէջ գերմաներէն գրուած աղօթագրքերուն եւ երգարաններուն գործածուժը։ Թուի կ'ըսէ այս վերջին անօրինութեան նկատմամբ. «Այս է նոր «միջոց մը ի պաշտպանութիւն ազգա«յին ամբողջութեան, զոր ռուս կա«ռավարութիւնն որոշած է ապահո«վել թէ օտար գաղթականութեան «դէմ և թէ ներքին բաժանողական միտումներուն դէմ։» Ա,յսպէս, ռուս կառավարութեան ոչ ռուս տարերաց դէմ ձեռք առած բոլոր ձուլման ոճորինութիւնք Ֆրանսայի ամենէն աղատամիտ լրագրաց մէջ ընդունելի կամ դէթ հասկնալի կը դատուին, իբրեւ «ազգային պաշտպանութեան միջոցներ ընդդէմ թէ՛ արտաքին և թէ ներքին վտանգաց»։ Անգլիացիք ո՛չ նուազ սիրասար են «ազգային պաշտպանութեան» գործին. բայց Բարիզի ռուսասէր հրապարակագիրներէն քիչ մը աւելի ընդարձակ տեսութեամբ կը նային ռուս կառավարութեան ոճորինութեանց վրայ, թէպէտ ասոնք ընդհանրապէս առանց դիտողութեան կ'արձանագրուին Լոնտոնի գլխաւոր լրագրաց մէջ, որք այս միջոցիս իշխանականէն զատ ուրիչ խնդրոյ հետաքրքրած չունին գրեթէ։

—Ա,յս օրերս երկու սերպ պատուրաններ Սոֆիա պիտի հասնին, սերպական և պուլկարական երկաթուղեաց միացման խնդրոյն վրայ համաձայնելու համար։

—Խարդումի մէչհոտական իշխանութեան կուսակից Տէրվիշներուն առաջնորդութեամբ զօրաբանակ մը Քասալէյ կը յառաչնայ եղեր՝ ազատելու զՓօգար, զոր պաչարած են Անգլիոյ և Եգիպտոսի բարեկամ Սուտանցի ցեղեր։

—Ի Թիֆլիզ մօտերս ֆրանսերէն թերթ մը պիտի սկսի հրատարակել Ռուէէ- Քոերթել է Էնթէ-ոթրէլ Տէ- Քէտաշ (Առեւտրական և արհեստական Հանդէս կաւկասիոյ) անուամբ։

—Ռուչիւտան դրամատունն իւր Պարնւոյ ներկայացուցչին հրամայեց՝ առուսահպատակները միայն գործածել Սեւ ծովու և կասպից ծովու եզերաց վրայ սոյն տան արհեստային (գլխաւորապէս նաւթային) ձեռնարկութեանց մէջ։ Ռուչիտը այս ոճորինութիւնը կ'ընէն՝ ճշմարիտ հետաւոտութեամբ դիտելով թէ, ռուս կառավարութեան արդի ձգտանց համեմատ, այսուհետեւ օտարաշխատաւոր արհեստական և առեւտրական ձեռնարկներն յոյժ պիտի դժուարանան ի Ռուսիա։

—Ֆրանսացիք իրենց ռուսասիրութիւնը վաճառականութեան մէջ իսկ կը ցուցնեն։ Ռուս լրագիրք գոհունակութեամբ կը ծանուցանեն թէ ռուսական գարեջուրն այսուհետեւ պիտի կրնայ արտածիլ ի Ֆրանսա։ Բեդերսպուրկի գարեջրոյ երկու մեծ գործարաններ կարեւոր յանձնաժողովութիւններ ստացած են Բարիզէ, (ֆրանսական 17 միլիոն լիարլ չատ ռուսական դարեջրոյ—)։

—Պերլինի կառավարական Փոսլրագիրն, եւրոպական միջազգային կացութեան վրայ տեսութիւն մը հրատարակելով, կ'եզրակացնէ թէ, եւրոպա հանդարտ ամառ մը պիտի անցուցնէ, թէեւ քաղաքական հոգերէ զերծ չպիտի մնայ։

—Աւստրիոյ ապնուական ամենէն նշանաւոր գերդաստանաց միոյն անդամ իշխան Ալոիզիոս Լիխտենշտայնի վախճանին վրայ տարիքին հետ միասին եկած աւելցան Հին նոր զղացումներ, որք աճելի կը հետաքրքրէին զինքն ծանիլ եւ այն ազգաչքն զոր ետին համար սահմանած էին անոր։ Ա,յդ տեղեկութեանց վրայ, իւր զգրոցական յաջողութիւնք, բանասիրական փորձերն, այդ ազգասիրական իւր ընկերք, զոր ինքն ալ կերպիւ իւրք իւր անձին պատասխանատուութեան բարձր համարումը զոր ծանն կը տածեցնէր նոցա նկատմամբ։ Ա.ռանց պակասի ու փառաց տարաժամ երազներ ազգի մը կամ ցեղի մը բարձր գաղտնի չաշտզուն ապագայի կ'ընդհնարեր նաեւ վեհանձնական տարփանքներ, և կը տարակարծեմ պիտի երթար գաւառի մը խորը, ազգին անձնական պատերուն վրայ կախուելիք թաւերաթուի մը վրայ կարդալիք նկարեր եւ մեծ արվածներու արժանի կրքերայոյզ։

Ա,մենէն գժուարն էր սակայն ծանուցանել իւր հօր։ Գ. որ Պաւարիոյ Առաջնամէյ գործակատար էր, բնաւ երբէք վիպական. իւր գծնեայ կան, իւր գարշ ու խստաչափ աչքն, իւր կանոնին հեգնական չրմռունքները սրան զղմանց չէին չարմարեր, եւ Ֆիլիբ երգածն չուի յուսագնեց խոստանալիքներն որ ան տեսիլական կարի անհամոյ ապագային մը պիտի պատառեր ծերունի ազնուականի մը։

Իւր հօրեղբօրորդւոյն զեմ այդ ապստամբեալ եւ մնայուն նախապատարագիչն վրայ արիքին հետ միասին եկած աւելցան Հին նոր զղացումներ, որք աճելի կը հետաքրքրէին զինքն ծանիլ եւ այն ազգաչքն զոր ետին համար սահմանած էին անոր։ Ա,յդ տեղեկութեանց վրայ, իւր զգրոցական յաջողութիւնք, բանասիրական փորձերն, այդ ազգասիրական իւր ընկերք, զոր ինքն ալ կերպիւ իւրք իւր անձին պատասխանատուութեան բարձր համարումը զոր ծանն կը տածեցնէր նոցա նկատմամբ։ Ա.ռանց պակասի ու փառաց տարաժամ երազներ ազգի մը կամ ցեղի մը բարձր գաղտնի չաշտզուն ապագայի կ'ընդհնարեր նաեւ վեհանձնական տարփանքներ, և կը տարակարծեմ պիտի երթար գաւառի մը խորը, ազգին անձնական պատերուն վրայ կախուելիք թաւերաթուի մը վրայ կարդալիք նկարեր եւ մեծ արվածներու արժանի կրքերայոյզ։

Ա,մենէն գժուարն էր սակայն ծանուցանել իւր հօր։ Գ. որ Պաւարիոյ Առաջնամէյ գործակատար էր, բնաւ երբէք վիպական. իւր գծնեայ կան, իւր գարշ ու խստաչափ աչքն, իւր կանոնին հեգնական չրմռունքները սրան զղմանց չէին չարմարեր, եւ Ֆիլիբ երգածն չուի յուսագնեց խոստանալիքներն որ ան տեսիլական կարի անհամոյ ապագային մը պիտի պատառեր ծերունի ազնուականի մը։

—)(2)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՕԳՈՒՍՏ ՖԷՕՅԵ

(ԱՆԴԱՄ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻՈՅ)

ՏԱՐՓԱՆՔ ՖԻԼԻԲԻ

Երիտ ընտանիքներն ալ մեծ ապրեստներ ունեցան մէկ պահ ընկճելին եթէ գիտնային պատանին Գալվիլիէի այդ զղացումները, սակայն Ֆիլիբ, իւր հօր նկատմամբ ունեցած մեծարգոյ յարգանաց եւ իւր կատարեալ բարեկրթութեան ժառանգական սովորութեանց շնորհիւ, ի յայտ չէր տար բնաւ իւր թաքուն զգացումներն։ Արդարեւ քիչ մը ցրտութիւն եւ վարանոտութիւն կը տեսնուէր իւր յարաբերութեանց մէջ ընդհանրապէս ուրոյն, բայց այդ վարման պատճառ կը համարէին իւր տարիքին յատուկ վեհերոտութիւնն եւ խակութիւնը։

Սակայն տարիները կ'անցնէին։ Օրիորդ Ժանն կը մեծնար, և իւր ապերախտ հօրեղբօրորդւոյն նկատմամբ տածած մարդոյ սէրն ալ ի միասին կը մեծնար։ Ա,յդ սէրը ճարտար միջոց մ'ուներ յօգուտ նորա գտանարատկութեան։ «Եթէ հօրեղբօրորդիդ զնէ տեսնէ՛ր, օրիորդ» խօսքն մոգական նախադատութիւն մ'ուներ որուն զօրութիւնը չուետով հասկցան անոնցիք եւ որուն առաջ նոյն հետապն կը հանդարտէին աղջկան զայրոյթներն եւ ըմբոստութիւնք։ Մարդին առաջ կը բերէր անմիջապէս հօրեղբօրորդւոյն ահաճութիւնն, եւ, այդ ահաճութեան հետեւանօք, խղումն այն ամուսնութեան, որ, թէեւ չատ հեռու, իւր մտածոյ սրտին սիրական խորհուրդն էր եղած արդէն։ Պարզ էր արդարեւ որ Ֆիլիբ ու Գալվիլիէ ինքն, որպէս ծանն չատ լաւ ի'զգար, օրինակ մը կընելով բարոյական ամեն կատարելութեանց, չպիտի ուզէր ամուսնանալ երիտասարդուհւոյ մը հետ որ յոտի բնաւորութիւն մ'ունէր եւ անոնց կեանքը կամ մահը վճռական իրողութիւններ են մարդկութեան մէկ մեծ մասին համար։

Ա,նգլօ-Թուրք Պայմանագրոյն կընքուելէն ետքն եգիպտական խնդրոյն ներկայացուցած դժուարութիւններն ակնարկած էինք արդէն։ Լորտ Սալզպըրի, պաշտօնական բացատրութիւն տալով խորհրդարանին, նախ յայտարարեց թէ չի կրնար խորհրդարանին մատուցանել Պայմանագիրը, քանի որ վաւերացած չէ։ Ա,յս յայտարարութիւն, ներկայ պարագայից մէջ, սովորական է, որովհետեւ Պայմանագրոյն վաւերացումը ժամանակի կարօտ է կրնայ։ Ֆրանսա և Ռուսիա մէկ մէկ տեսութեամբ կը հակառակին եղեր անոր, ինչ ինչ էական տրամադրութեանց։ Պաշտպանելով Պայմանագիրը, Լորտ Սալզպըրի հերքեց իւր դէմ հարկադրական միջոցներ ընդունելու կասկածները, Լորտ Սալզպըրի յայտարարեց թէ մեծ Տէրութեանց հաւանութիւնն հարկաւոր է այս տրամադրութեանց մէկ քանին վաւերական ընելու համար, և եթէ այդ հաւանութիւն չորուի, Պայմանագրով Անգլիոյ ստանձնած պարտականութիւնք արժէք չպիտի ունենան, այսինքն՝ Պայմանագիրն իսկ պիտի կոբուսանէ ամեն ոյժ, և յայնժամ Եգիպտական խնդիրն և անգլ. կառավարութիւնը Պայմանագրէն առչէ դիրքին մէջ պիտի դտնուին։

Կը մնայ դիտել թէ այսպիսի անակնկալ պատահականութիւնը տեղ պիտի ունենա՞ն երբեք, Մեք չենք կարծեր բնաւ։

Պուլկարիոյ կառավարական լրագիրը հրատարակութիւն մը կ'ընէ, ծանուցանող թէ անհիմն են վերջերս հրատարակուած լուրերն, որոց նայելով Խնամակալութիւնը դիմում պիտի ընէ Ռուսիոյ, կամ Հանրապետութիւն հրատարակէ, և կամ Ալէքս փաշան Խնամակալ ճանչէ։ «Խնամակալութեան վրայ Պուլկար ժողովրդեան վրատածութիւնը չէ խախտած, քանի որ Խնամակալը բարձր կը բանեն ազգային դրօշն, և քանի որ կը յուսացուի թէ պիտի յաջողին արդի տագնապին մէջէն ելնել՝ երկիրը կառավարելով և Պուլկարիոյ անկախութիւնը պահպանելով»։

—Պուլկարիոյ նախարարաց խորհուրդն որոշեց Մեծ Սոպրանյէն գումարել ի Սոֆիա յուլիս 3 ին։

—Ողղմունք կը չարունակեն ծանր ազէտներ պատճառել ի Մահառատան։

—Պէրլին, 11 յունիս. Կայսեր առողջական վիճակին երեկ յանկարծ ծանրացաւ։ Ն. Վեհափառութեան ձայնը մարեցաւ։ Տր. Մաքենզի կանչուեցաւ կայսեր հրամանաւ։ Որովհետեւ ներքնամորթային սաստիկ ցաւեր կը դգար, բժիշկները կրկնեցին ալ յԱմերիկա զօրաւոր մը ղրկելու համար փոխադրութեան դիւրութիւնները կը ննջէ, Ա.ֆղանս-ռուս բանակցութեանց մէջ անգլիացի գլխաւոր պատուիրակ Ռիճուէյ գնդապետն, որ Լոնտոն վերադարձաւ, ո՛չ եւս Ռուսիա պիտի երթայ։

—Հռոմայ մէջ զրոյց կայ թէ Բրուսիա, Պաւիերա, Աւստրիա և Սպանիա համաձայներ են՝ ժամանակցելու համար Վեհաժողովոյ մը, որ պիտի քննէ Պապութեան և Իտալիոյ խնդիրը։

—Գերմանիոյ երեսփ. ժողովն ընդունեց օգնելից ըմպելեաց վրայ նոր տուրքերը զոր կառավարութիւնը կ'առաջարկէր։

—Պալքանեան թերակղզւոյն համար օրուան կարեւորագոյն լուրն է՝ Սերպիոյ Թագաւորին աշխարհավարութեան նոր փոփոխումն, որով կառավարութեան գլուխը կոչած է Պ. Ռիսդիչ, պետ ռուսասէր կուսակցութեան։

Տարբերով Աւստրիոյ բաղաքականութեան հետեւելէ և Աւստրիոյ ու Գերմանիոյ դրամական հրապարակներէն մնանալէ յետոյ, Միլան Թագաւորը Ռուսիոյ հետ հաչտուելու փորձ մը կընէ, վերստին դիմելով առ Պ. Ռիսդիչ։ Սա կ'երեւի թէ ամեն բանէ առաջ եբեսոխանութիւնը պիտի լուծէ, որ Պ. Կարաչանինի նախարարութեան աղետալութեանէն, կամ լաւ ևս՝ ֆիղիքական ճնշմանը ներքեւ ընտրուած, երեք չորրորդ մասամբ հակառակ էր։ Այս առեւելեան երկրաց մէջ, Խորհրդարանը ո՛չ այլ ինչ են բայց եթէ տիրող կուսակցութեանց հայելին։ Անշուշտ, հաւանական միջոցներ դործածելով, Պ. Ռիսդիչ ալ կրնայ յաջողիլ ռուսասէր մեծամասնութիւն մը դտնել։ Հետաքրքրաշարժ է դիտել թէ Սերպիոյ այս քաղաքական փոփոխում ո՛ր աստիճան Ռուսիոյ խորհրդոյ յարմար հեռւանք պիտի ունենայ։ Ուշագրաւ է սակայն թէ Նաթալի Թագուհւոյն իւր գահաժառանգ որդւոյն հետ ի Ռուսիա երթալուն քաղաքական հետեւանաց նկատմամբ ըսուածները կը սուտգուբն կատարելապէս՝ Թագուհւոյն Վեհ. ամուսնոյն սոյն ռուսական յարաչրջմամբը։

—Նուազար փաշա, որ Անգլիա գնաց ներկայ դանուելու Վիքտորիա Թագուհւոյն Ոսկեհարսնեան հանդիսից, պաշտօն ունի ի դիմաց Խոտիվին Ն. Վեհափառութեան նուիրելու յոժ թանկագին մանեակ մը, եգիպտական հնադոյն և հաղուագիւտ ազամանդներէ յօրինեալ։

—Դահիրէի միջազգային նախնական դատարանն այս օրերս վճռեց տուաւ հետաքրքրաշարժ դատի մը վրայ։ Վաճառականք ոմանք եգիպտական կառավարութենէն կը պահանջէին վճարուիլ այն պարտամուրհակաց գումարն որոնց փաշա հանած էր Խարդումի պաշարման միջոցին։ Դատարանը մերժեց այս պահանջում, առարկելով թէ Կարտոն փաշա արտօնեալ չէր հանելու այդ պարտամուրհակներ։ Դատարանն յայտարարեց նաեւ թէ Կարտոն փաշա, թէեւ իւր պաշտօնին համար Խորվէն հատանութիւն ստացած էր, լոկ անձ. կառավարութեան պատուիրակն էր, և ինչպէս կ'երեւի զօրավարին դանուած թուղթերէն, ինքն եւս անգլ. կառավարութեան վրայ յոյսը դրած էր իւր հանած պատասխանատուութեան համար։ Վաճառականք գոհ չեղան, և վճռաբեկութիւն պահանջեցին։

—Ռուս կառավարութիւնը, պալդիկեան գաւառաց թէ՛ հանրային եւ թէ մասնաւոր նախակրթարանաց եւ միջնակարգ վարժարանաց մէջ դասախոսութեանց լեզուն ռուսերէն լինել հրամայելէն ետք, օրոշեց նաեւ արգիլել նոյն գաւառաց լուտերական եկեղեցեաց մէջ գերմաներէն գրուած աղօթագրքերուն եւ երգարաններուն գործածուժը։ Թուի կ'ըսէ այս վերջին անօրինութեան նկատմամբ. «Այս է նոր «միջոց մը ի պաշտպանութիւն ազգա«յին ամբողջութեան, զոր ռուս կա«ռավարութիւնն որոշած է ապահո«վել թէ օտար գաղթականութեան «դէմ և թէ ներքին բաժանողական միտումներուն դէմ։» Ա,յսպէս, ռուս կառավարութեան ոչ ռուս տարերաց դէմ ձեռք առած բոլոր ձուլման ոճորինութիւնք Ֆրանսայի ամենէն աղատամիտ լրագրաց մէջ ընդունելի կամ դէթ հասկնալի կը դատուին, իբրեւ «ազգային պաշտպանութեան միջոցներ ընդդէմ թէ՛ արտաքին և թէ ներքին վտանգաց»։ Անգլիացիք ո՛չ նուազ սիրասար են «ազգային պաշտպանութեան» գործին. բայց Բարիզի ռուսասէր հրապարակագիրներէն քիչ մը աւելի ընդարձակ տեսութեամբ կը նային ռուս կառավարութեան ոճորինութեանց վրայ, թէպէտ ասոնք ընդհանրապէս առանց դիտողութեան կ'արձանագրուին Լոնտոնի գլխաւոր լրագրաց մէջ, որք այս միջոցիս իշխանականէն զատ ուրիչ խնդրոյ հետաքրքրած չունին գրեթէ։

—Ա,յս օրերս երկու սերպ պատուրաններ Սոֆիա պիտի հ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՆԻՍՆՈՒ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հրատարակուած է Ներքին Գործոց Նախարարութեան հետեւեալ հրամանագիրը.

Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԻՍՆՈՒ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

Ներքին Գործոց Նախարարութեան Ժողովրդական Միլիցիայի Վարչութեան

Ի Ս Տ Ա Կ Ա Գ Ի Ր

Ներքին Գործոց Նախարարութեան Ժողովրդական Միլիցիայի Վարչութեան պաշտօնեայ Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Ղազարեանի ներկայացուցած հրամանագրի համաձայն՝ Ներքին Գործոց Նախարարութեան Ժողովրդական Միլիցիայի Վարչութեան պաշտօնեայ Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Ղազարեանը ճանչցուած է իբրեւ Ներքին Գործոց Նախարարութեան Ժողովրդական Միլիցիայի Վարչութեան պաշտօնեայ։

ԱՐԵՄԱԳՈՒՅՆ ՎՃԱՐԱՏՈՒՆ

(ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԱԾՔԻ ՎՐԱ)

Գին 3 դահեկան 3—3
Թ. 884

Կիրակի, 13 (25) Մարտի, 1887 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Ի. Վ. ՉԻՄՇԻԱՆՑԻ

ԳԱԶԱՌԱՊԱՏ Ա. Մ. ՏԱՐՕՆԵԱՆ

ՏԱՐԻ Ե.

ՀՆԱԳՈՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՎՐԱ ՂՆԴԻՐՔՆԵՐ

(Շարունակութիւն տես թիւ 17)

Ա. Ի. Ա. Ա. Ա

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆ

Հ Ա Յ Կ Ա Կ Ա Ն Ս Ո Վ Ե Տ Ա Կ Ա Ն Հ Ա Ն Ր Ա Գ Ի Տ Ա Ր Ա Ն

Հ Ա Յ Կ Ա Կ Ա Ն Ս Ո Վ Ե Տ Ա Կ Ա Ն Հ Ա Ն Ր Ա Գ Ի Տ Ա Ր Ա Ն

Հ Ա Յ Կ Ա Կ Ա Ն Ս Ո Վ Ե Տ Ա Կ Ա Ն Հ Ա Ն Ր Ա Գ Ի Տ Ա Ր Ա Ն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆ